

SOCIÁLNÍ POVAHA ZACHÁZENÍ S TĚLEM

Antropologie těla

OBSAH HODINY

- organizace kurzu
- dokončení: úvod do antropologie těla
- četba – primární reflexe
- Marcel Mauss
- techniky těla
- příklady

ÚKOL

Promyslete si:

- Zda chcete mít prezentace v hodinách (a závěrečné práci tak připsat menší váhu ve vztahu k závěrečné známce), či ponechat závěrečné práci hodnotu 70 % z celkové známky. Pokud si vyberete první možnost, promyslete si (téma), na které hodině ze sylabu byste chtěli prezentovat.
- Zda chcete v kurzu ponechat texty ze SVIPové otázky „Tělo a gender“ (viz sylabus v SIS), či je nahradit jinými texty (viz sylabus v [moodle](#)).

SPOLEČENSKÉ PŘÍČINY ZÁJMU O TĚLO V SS

NE, NENÍ TO JEN TEORETICKÁ DEBATA, VĚDA ODRÁŽÍ SPOLEČENSKÉ PROCESY (FRASER, GRECO 2005:2)

- vzestup „tělesné společnosti/ somatic society“ (Turner)
- přechod k postindustriální společnosti
 - více možností trávení volného času — konzumerismus — eroze „puritánské ortodoxie“ → legitimizace slasti — tělesný hédonismus
 - transformace intimacy (Giddens) → tělo jako prostředek nových emočních intenzit mezilidských interakcí
- posun v demografické struktuře západních společností → epidemiologický posun
 - „země nikoho mezi zdravím a nemocí“ (Frank)
 - stále - nemožnost léčby smrtelných onemocnění (Fraser, Greco 2005: Ibid.)
 - nemoci integrovány do schémat práce a trávení volného času
 - žítí s nemocí dělá z těla problematický aspekt života
 - důraz na prevenci
 - tělo už není nadále doménou pouze specialistů
- rozvoj biomedicínských technologií
 - limity lidského těla – jeho vztah k osobnosti a identitě jednotlivce

(Fraser, Greco 2005:2)

HISTORIE (ABSENCE) TĚLA V SOCIÁLNÍCH VĚDÁCH

(LOCK 1993)

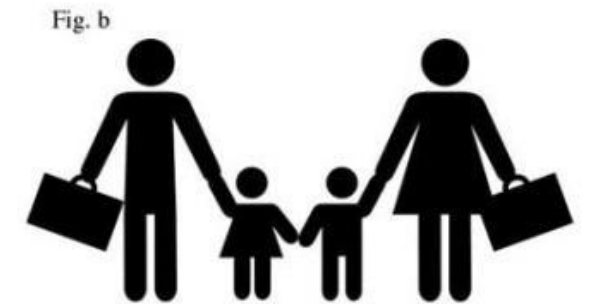
Tělo jako prostředník jednání a sociálních interakcí - zásadní pro antropologické zkoumání?

- **od 17. století * moderních věd** – věda prostředkem ovládnutí přírody i společnosti
- karteziánský dualismus
 - svět tvořen myslícím nehmotným prvkem a hmotnou substancí poznatelnou racionálně
- základ západní epistemologie
 - dichotomie: příroda vs. kultura, já vs. oni, mysl vs. tělo; objektivní x subjektivní
- → tělo spadá do oblasti zkoumání přírodních věd
- **tělo = univerzální biologický základ; loutka společnosti a kultury**

TĚLO PŘIROZENÉ X KONSTRUOVANÉ

- nature x culture
- ospravedlnění zdánlivě přirozených nerovnoprávností
- nature x nurture → politics?

<https://upsasoyyo.files.wordpress.com/2013/07/sociedad1.jpg>

<https://japengvietblog.wordpress.com/2013/02/28/the-inequality-between-rich-and-poor-nations-practice-ielts-writing-task-2/>

<https://fr.depositphotos.com/23121558/stock-illustration-amputee-handicap-disable-man-tool.html>

<https://www.howatavraamsolicitors.co.uk/dont-speak-native-language-at-work-race-discrimination/>

DŮSLEDEK: FYZICKÉ TĚLO V SS NEPROBLEMATIZOVÁNO

- tradičně chybělo = nebylo problematizováno
- tělo jako součást přírodního prostředí, pasivní příjemce
- témata:
 - zdobení, tělesné modifikace (v rámci „zvyků“)
 - gesta, neverbální projevy (nástroj komunikace)
 - kosmologie, metafory (symbolika těla)

➔ etnocentrismus a tělo?

- Co kdybychom v rámci a. náboženství kriticky nezkoumali předpoklad křesťanství?

(Scheper-Hughes, Lock 1995)

VSTUP (PROBLEMATIZOVANÉHO) TĚLA DO SS

(LOCK 1993)

- od 70. let 20. stol zájem o tělo v sociálních vědách
- decentralizace fyzického těla z oblasti přírodních věd
- rozbourávání předpokladu západní epistemologie – základu produkce přirozených faktů
- naturalismus X konstruktivismu

přemost'ování dichotomií příroda x kultura, my x oni, mysl x tělo

TĚLO JAKO TEORETICKÝ A METODOLOGICKÝ PROBLÉM

- V jakém smyslu je tělo problém?

Problém v pozitivním smyslu – nikoli „překážka“, ale prostředek myšlení a jednání.
(Osbourne 1996: 192 in Fraser, Greco 2005:3)

- Jakou funkci má tělo ve vztahu k chování člověka?
- Jaký je vztah mezi společností – (kulturou) – jedincem (jeho tělem)?
- Jak jsou lidská těla zažívána, chápána, reprezentována, proměňována a kontrolována?

ANTROPOLOGIE/SOCIOLOGIE TĚLA

ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE

- subdisciplína?: sociokulturní antropologie- / sociologie- **TĚLA**
- předmět: jedinec – společnost - kultura (význam) – společenská struktura (moc)
- přístup: interpretativní **x** kritický

- **Ptá se, jak:**
 - Lidé rozumí svým tělům a jaká je jejich tělesná zkušenost?
x
 - mocenské vztahy ovlivňují těla lidí?

- **Předpoklad:**
 - **Významy**, které lidé připisují tělu určují způsob, kterým s ním zacházejí.
x
 - Povaha těla je spojená s širším politicko-ekonomickým kontextem prostředí, ve kterém lidé žijí.

DOMÁCÍ ÚKOL: SITUOVÁNÍ TEXTU

- Jak se vám text četl?

Situování textu

- čas
 - prostor
 - metoda
 - mainstream? (p. 82, 5. odst.)
-
- O čem text pojednává?
-
- Co je jeho hlavní argument/ na jakou otázku odpovídá? (str. 77-78, 1.odst.)
-
- Otázky/komentáře?

ZÁKLADNÍ REFLEXE TEXTU

MAUSS, MARCEL (2007) [1973]. TECHNIQUES OF THE BODY. IN FARQUHAR, J. AND LOCK, M. BEYOND THE BODY PROPER, STR. 70-88.

- Proč lidé zacházejí se svými těly zrovna tím způsobem, kterým to dělají?
- Co jsou techniky těla?
- Jak jsou získávány?
- Jsou všechny způsoby zacházení s tělem technikami těla? Které ne a jak jsou ustavovány?
- Jsou techniky těla vědomé, nebo nevědomé zacházení s tělem?
- Co je habitus?
- Jaký je vztah mezi jednotlivcem (jeho tělem) a společností?

MARCEL MAUSS (1872-1950)

- francouzský sociolog a antropolog
- považován za zakladatele francouzské sociální antropologie
 - od 1901 přednášel na École pratique des hautes études „dějiny náboženství a primitivních národů“
 - založil Francouzský sociologický institut (1924) a Institut etnologie (1926)
 - od 1931 profesor sociologie na Collège de France
 - publikoval a vedl L'année sociologique
- východiska, dílo
 - žák Durkheima, učitel Lévi-Strausse
 - absence etnografického výzkumu – vychází ze sekundárních dat
 - **skrze popis a klasifikaci různých společností a definování jejich strukturálních podobností bylo cílem**
 - **porozumět obecné dimenzi sociálního života**
 - Esej o daru (1924)

TECHNIKY TĚLA

- techniky vs. nástroje
- techniky jako jeden typ jednání (str. 83, 1. odst.)
- způsoby, kterými používají lidé v různých společnostech podle tradice svá těla
- jak lidé ví, jak svá těla používat? – jak být správným člověkem (str. 85, 3.odst.)
- používání těla je kulturně kódované
- habitus (str. 80)
 - sociální povaha habitu
 - zvyk / osvojené / schopnost
 - klíčový v sociálním jednání a sociálně kódovaný
- přenos těchnik těla
 - největší vliv – **výchova = napodobování / imitace (str. 92, 5. odst.)**
 - **KOHO? (str. 92, 3. odst.)**
- klasifikace technik těla

CO JE TĚLO U MAUSSE?

- „total man“ - propojení psychologické, biologické a sociální dimenze bytí (str. 81; 83 2odst.)
- tělo = první a nejpřirozenější nástroj člověka (str. 83)
- vědomí před nevědomím (str. 83, 4. odst.; 93., 2. odst.)
- zacházení s tělem sociální povahy (93., 2. odst.)
- zacházením s tělem v sobě skrývá morální i intelektuální symboliku (str. 83, 4. odst)

PŘÍKLADY - KLASIFIKACE

- gender
- věk
- biografický způsob
 - Porod
 - Dětství
 - Dospívání
 - Dospělý život
 - Spánek
 - Odpočinek
 - Techniky aktivity
 - Chůze
 - Běh
 - Tanec
 - komplexnější aktivní techniky
 - Skákání
 - Lezení
 - Sestupování
 - Plavání
 - Silové pohyby
 - Techniky mytí a čištění
 - Hygiena a potřeby přírody
 - Techniky reprodukce

Marianne Wex

'LET'S TAKE BACK OUR SPACE'

"Female" and "Male" Body Language as a Result of Patriarchal Structures

with 2037 photographs

In the second part of the book:

Man's struggle against womanpower and the effects upon body language throughout the course of history.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

PŘÍKLADY GENDEROVĚ ROZDÍLNÝCH ZPŮSOBU SEZENÍ

Agnes

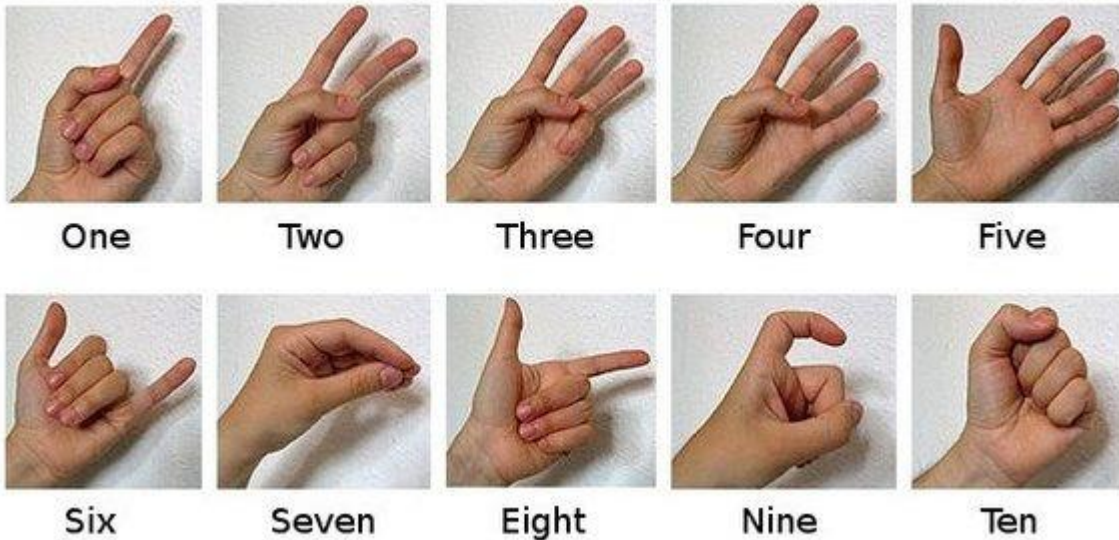
Agnes

Agnes

BEI UNZ FELDSTADT

PŘÍKLADY KULTURNĚ ROZDÍLNÝCH ZPŮSOBŮ KOMUNIKACE

https://www.youtube.com/watch?v=ORaBxH_MKQI

KRITIKA

- změna?
- význam?

PŘÍŠTÍ HODINA

Tělo jako univerzální symbol

Četba:

Douglas, Mary (2014). Čistota a nebezpečí.